

letnik 7, številka 4 / 2008, ISSN 1854-4096
[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)
Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)
Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1186

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

KAZALO

- [1. UVODNIK: Od prosjačenja k aktivnemu uveljavljanju](#)
- [2. AVTOPORTRET: ANTON - TONČEK KOS](#)
- [3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Slepí in slabovidni na romanjih gradimo skupnost](#)
- [4. INTEGRACIJA: Gluhoslepa Anja in dvojne tegobe njenih staršev](#)
- [5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Enakopravna obravnava slepih v pravnem postopku](#)
- [6. DOBRO JE VEDETI: Virtualno učenje angleščine](#)
- [7. TESTIRALI SMO: Optimizacija lastne spletne pojavnosti](#)
- [8. NAMIGI IN NASVETI: Reševanje izbranih datotek, Z eno tipko do funkcije Prilepi](#)
- [9. OGLASNA DESKA: Slepa ali slabovidna ženska in materinstvo](#)
- [10. NOVIČKE: ASH QuickLook Zoom, Brajev zaslon BrailleConnect 40, MS z brezplačnim protivirusnim programom, Brežžično napajanje prenosnih naprav](#)

1. UVODNIK: Od prosjačenja k aktivnemu uveljavljanju

Avtor / urednik: *Marino Kačič*

Smo v času, ko sta se zgodili dve izjemno pomembni prelomnici za slepe (v nadaljevanju: ljudi s hujšo okvaro vida), zato v prispevku osvetlujem skoraj pozabljeno temo prosjačenja, ki pa pogosto dobi le drugo preobleko. Prva prelomnica je 200 letnica rojstva Louisa Braille (praznovali jo bomo januarja naslednje leto), ki je, kot vemo, z brajevo pisavo omogočil, da so ljudje z okvaro vida lahko pismeni. Druga prelomnica je odločitev ustavnega sodišča RS (novembra letos), v kateri je ugotovilo, da je Zakon o pravnem postopku v neskladju z Ustavo, ker ne ureja pravice slepih in slabovidnih oseb do dostopa do vseh sodnih gradiv v postopku v zanje zaznavni obliki. Državnemu zboru je naložilo, da to zakonsko uredi. Glede na to, da so ljudje z okvarami vida dobivali gradivo v obliki, ki je namenjena videčim, so jih tako poleg siljenja v odvisnost implicitno tretirali kot nepismene. Zdaj pa bo možna izbira gradiva v brajevi, digitalni ali zvočni obliki. (Op.: več o odločitvi Ustavnega sodišča si lahko preberete v rubriki Novosti iz invalidskega varstva in v nadaljevanju tega prispevka)

V družbi še vedno prevladuje predstava o relativni nezmožnosti ljudi z okvaro vida, ki izhaja prvenstveno iz samo-primerjanja. To je nekakšno (podzavestno) samo-odgovarjanje na vprašanje: kaj bi bilo, če tega jaz ne bi zmožel, kot ne zmore tista oseba z okvaro vida? Tako vprašanje pa žal ne omogoča odgovorov na vprašanje, kaj bi zmogli ljudje s hudimi okvarami vida. Omogoča pa odgovore o naših dvomih in strahovih, kar je lahko zelo koristno pri osebnem razvoju. Pri tem mediji podpirajo in ponujajo navidezno realnost (podobo) ljudi z okvaro vida.

V primeru, ko želimo odgovore, ki se nanašajo na zmožnosti ljudi s hujšo okvaro vida, je bolj uporabno vprašanje: "Kako pride do teh razlik v sposobnostih?" Zdravorazumski odgovor je, da je okvara vida (t.i. slepota) tisto, kar povzroča osebi z okvaro vida, da je omejena v zmožnostih. Drugi možen odgovor pa je, da osebo z okvaro vida dela manj zmožno odnos družbe do te okvare. Namreč, na podlagi tega odnosa se oblikuje družba, ki namesto, da bi omogočala enake možnosti ljudem z okvaro vida, te ljudi onemogoča s tem, ko jim ustvarja prepreke, ko se razvija le za videče ipd. Tako je na primer avtobus v mestnem prometu z zvočnim sporočanjem na kateri postaji se je ustavil, primer avtobusa za vse, neozvočen avtobus pa je primer avtobusa le za videče. Prvi omogoča družbo za vse, drugi je del onemogoča oz. del družbe naredi nemočne. V prvem primeru morajo ljudje z okvaro vida prosjačiti za pomoč, v drugem delu so samostojni. V nadaljevanju bomo osvetlili še dva primera, ko sta osebi z okvaro vida namesto prosjačenja dosegla aktivno uveljavljanje.

Ljudje s hujšo okvaro vida in pismenost

Louis Braille je leta 1925, ko je bil star 15. let, na osnovi zapletene reliefne 12 točkovne kodne pisave častnika Charlesa Barbiera razvil relativno preprost reliefni zapis, v katerem kombinacija pik v navideznem pokončnem pravokotniku predstavlja črko. Črka ob črki sestavlja besedo, dalje stavek in tako naprej. Poenostavljeno povedano, njegova reliefno točkovna pisava je analogija grafične (videče) pisave, ki pa se jo odčitava s tipom. Tako je nastala prava pisava za ljudi s hujšo okvaro vida, ki jo imenujemo (po avtorju) Braillova ali poslovenjeno brajeva pisava (Birtch 1997).

Pot do uveljavitve pa je bila dolga. Čeprav so jo učenci Pariškega zavoda, kjer je bil Louis Braille najprej učenec, potem pa je v njej delal, v glavnem z veseljem sprejeli (tako so lahko končno delali zapiske, si dopisovali ...), pa vodstvo zavoda temu še dolgo ni bilo naklonjeno. V Evropi se je uveljavljala po prvi svetovni vojni, v svetovnem merilu pa je bila prilagojena v skoraj vse jezike po drugi svetovni vojni. Z razvojem informacijske tehnologije se je uporabnost brajeve pisave premaknila tudi na to področje. Če se jo je nekoč uporabljalo za pisanje in branje le na papirju, se jo danes uporablja tudi na brajevih zaslonih ob računalniku ali drugih elektronskih napravah. Odkar ljudje znamo pisati in brati, pravimo, da smo pismeni. Enako velja za ljudi z okvaro vida.

Odrekanje pravice do pismenosti

Uveljavljanje brajeve pisave, torej pismenost ljudi z hudo okvaro vida, se je uveljavila predvsem v svetu, kjer so ljudje s okvaro vida živeli, to je znotraj zavodov, posebnih inštitucij in stanovskih združenj. Izven teh področij se o brajevi pisavi ni vedelo kaj dosti več kot to, da obstaja. Z prehodom iz segregirane zavodske oblike izobraževanja ljudi z okvaro vida v integrirano obliko izobraževanja, to je v redne šole, pa je to vprašanje postalo aktualno. Podobne potrebe se kažejo pri integriranem zaposlovanju, kakor tudi pri vse večji težnji po samostojnosti v postopkih pred uradniki.

Praksa pa žal kaže, da večina v družbi še vedno meni, da so ljudje z okvaro vida nepismeni. Zakaj bi jim sicer pošiljali dokumente v tiskani obliki in jih tako silili, da jim drugi (pomočniki, sorodniki ...) berejo. Na prvi pogled je videti, da je oseba brez vida nemočna, v resnici pa jo s svojim vedenjem dela nemočno družba. S tem jo sili v novodobno prosjačenje za pomoč, ki mu ne bi bila potrebna, če bi imel gradivo v obliki, ki je njemu dostopna. Z družbo imam v mislih tako državne kot civilno družbene inštitucije in celo stanovske, kot so na primer invalidske organizacije. Predstavljajte si, da bi vam poslali dopis v kitajščini. Potrebovali bi prevajalca, da vam ga prebere. Zato velja pravilo, da imamo v vsaki državi uradni jezik. Vsak tujec, ki je v uradnem postopku pri nas, pa ima pravico do obravnave v svojem jeziku. Ljudi s hudo okvaro vida pa se obravnava kot da bi bili tujci, ki jim ni potrebno zagotoviti enakopravne obravnave.

Neenakopravnost v sodnih postopkih

Primer neenakopravnega obravnavanja in zanikanja pismenosti oseb z hudo okvaro vida je proces na sodišču, v katerem je ena od strank Evgen Bavčar (Dr. Evgen Bavčar živi in dela v Parizu kot znanstveni raziskovalec v Francoskem nacionalnem centru za znanstveno raziskovanje [CNRS]). Dopis, v katerem so mu med drugim sporočali, da ima 30 dni časa za odgovor, sicer bo avtomatsko zgubil tožbo, je dobil v tiskani obliki. Ker živi v Parizu, kjer ima francosko govoreče sosede, ni imel možnosti, da bi mu dopis kdo takoj prebral. Tako bi skorajda zamudil rok zaradi tega, ker ni mogel prebrati dopisa, in ne zaradi predmeta tožbe (Kačič 2008).

Od tedaj naprej je zahteval od sodišča, da mu pošilja gradivo v zanj dostopni obliki, v brajevi pisavi ali digitalni obliki. Sodišče ga je zavrnilo s pojasnilom, da ima odvetnika, ki je za pravne zadeve usposobljen in mu gradivo lahko prebere. Pritožbe na

ministrstva niso ničesar spremenile. Tudi v parlamentu je večina poslancev z glasovanjem proti zavrnila deklaracijo o pravici do dostopa gradiv v obliki, ki omogoča samostojnost. Edini, ki mu je pritrdil, je bil varuh človekovih pravic, ki pa v praksi ni dosegel spremembe. Zato je Evgen Bavčar leta 2007 vložil na ustavno sodišče pritožbo za presojo (ne)ustreznosti izvajanja ustavne pravice do enakosti pred zakonom. Ustavno sodišče RS je novembra 2008 odločilo, da ima pritožnik prav in naložilo okrožnemu sodišču, da mora vsa gradiva, ki so namenjeni stranki, dostaviti v njemu dostopni obliki: bodisi v brajevi pisavi ali digitalni obliki (But 2008). Seveda velja to od sedaj naprej za vse ljudi z hudo okvaro vida.

Aktivno uveljavljanje namesto prosjačenja)

Zgornja primera nam kažeta, da lahko napredujemo bistveno bolj z aktivnim uveljavljanjem kot s prosjačenjem. V prvi vrsti gre za aktivno uveljavljanje zakonskih in obče človeških pravic (npr. izvajanje ustavnih in zakonskih pravic v praksi, participacije pri oblikovanju družbe, možnost polnega odločanja o sebi ...), kar nam šele vzpostavi pogoje za osebno aktivnost (npr. pri študiju, delu, v družbenih odločanjih ...). Namreč, ni samoumevno, da nas bodo obravnavali enakopravno. Toliko manj v praksah, kjer velja pravilo, da se morajo ljudje z okvarami vida prilagajati družbi. Iz tega sledi sklep, da če tega ne morejo storiti, pač niso sposobni in so žal lahko le na obrobju družbe. Kot rečeno, pa že dlje časa vemo, da problem ljudi z okvarami (vida, sluha, gibalnih funkcij) ni le v njihovi okvari, ampak pretežno v odnosu družbe do okvare in posledično do te osebe.

Da bi uveljavljali načela enakopravnosti in drugih občečloveških pravic, moramo izhajati iz tega, da smo enakopravni državljani in da zato moramo imeti enake pogoje kot ostali. Šele tako bomo lahko razvijali svoje sposobnosti. Razumljivo, da se ne more spremeniti vse, kakor tudi ne kar čez noč, a potrebno je iskati ustrezne specifične odgovore v korist šibkejšega. Izgovarjanje na spremljevalce, tehniko in druge načine, ki bi si jih morali sami poiskati, pomeni iz vidika enakopravnosti le to, da nas porivajo v že preseženi položaj, kjer je veljalo, da je vzrok in problem v posamezniku z okvaro in ne v odnosu družbe do te okvare. Iz takega položaja pa smo lahko še naprej le novodobni "berači".

Resnično nam ni potrebno pristajati na prosjačenje in moledovanje za usmiljenje, da bi dobili to, kar je za vse ljudi samoumevno. Zahodne države že dolgo ne temeljijo več na normativni, ampak na pravni ureditvi. V pretežno normativno urejenih družbah je usmiljenje vzvod za obrambo šibkejših, v pretežno pravno utemeljenih družbah pa so temu namenjene človeške pravice. Zato moramo izhajati in se sklicevati na pravico po enakopravnosti. Seveda pa je potrebno pri tem vzeti v zakup tudi svoje odgovornosti in obveznosti. Če si izborimo izvajanje pravic podobno kot jih ima sedaj večina v družbi, potem moramo biti pripravljeni na to, da v skladu s tem pridejo tudi obveznosti in odgovornosti.

Četudi se je v zadnjih letih precej spremenilo v smeri večanja pravic in možnosti, nas v prihodnosti čaka še mnogo naporov za tovrstne spremembe. Želim si, da bi se ob tem medsebojno podpirali, da bi bili raje ponosni kot ljubosumni na tistega, ki mu kaj uspe, saj nam bo to vsem koristilo.

Viri

Birch, B. (1997). Louis Braille. Celje: Mohorjeva družba.

But, B. (2008). Enakopravna obravnava slepih v pravdnem postopku. V: Rikoss (ISSN 1854-4096), let. 7, št. 4.

Kačič, M. (2008). Intervju z Evgenom Bavčarjem, 13. 12. 2008).

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: ANTON - TONČEK KOS

Oče Slovenec je med služenjem vojaškega roka v mornarici v predvojni Jugoslaviji spoznal domačinko iz okolice Makarske. Po mojem rojstvu 15. maja 1941 smo se preselili v Mursko Soboto, kjer sem še danes. Tu sem obiskoval osnovno šolo in želel postati mesar, vendar je usoda odločila drugače. Štiri mesece pred koncem poklicne šole sem med vajeniško dobo zaradi dela v hladilnici dobesedno čez noč oslepel. V nedeljo, 18. avgusta 1961, sem gledal zadnji film v kinu, zjutraj naslednjega dne pa mi je po prihodu v tovarno odstopila mrežnica na obeh očeh.

Zdravljenje v Mariboru na žalost ni bilo uspešno. Če bi tedaj prišel do dr. Jeršeta, ki je zdravil z antibiotikom, kot sva pozneje ugotovila z dr. Hofmannom iz Gradca, bi me lahko rešil. Zdravstvena politika zavarovanja, katere poskusni zajček sem bil, mi je preprečevala dostop do takšnega načina zdravljenja. K dr. Strgarju sem zato prispel v Ljubljano, ko je bilo že prepozno. Po nadaljnjih zdravljenjih in usposabljanju za telefonista sem pri enaindvajsetih letih dobil prvo zaposlitev v telefonski centrali takratnega okrajnega Zavoda za socialno zavarovanje, kjer sem delal do upokojitve. V času dela na Zavodu sem menjal pet nazivov delodajalca in tri telefonske centrale. Poleg dela telefonista sem bil še vsa leta glavni informator pri glavnemu vhodu.

Telefonski tečaj sem obiskoval v Zavodu za slepo in slabovidno mladino, kjer sem se prvič seznanil z brajevo pisavo. Kot novinec med slepimi se na začetku šolanja nisem mogel načuditi svojim sošolcem, ki so lahko slepi in slabovidni brali ponoči pod odejo brez luči.

Pozneje sem na enoletnem izpopolnjevanju in rehabilitaciji v Centru slepih in slabovidnih v Škofji Loki opravil socialno rehabilitacijo, ki mi je dajala moč za delo v vsem mojem življenju.

Poleg delovanja v Medobčinskem društvu slepih in slabovidnih Murska Sobota sem se leta 1963 vpisal v judo sekcijo telovadnega društva Partizan, kjer sem kasneje deloval kot trener in predsednik. Leta 1967 sem po dveh letih trajajočih judo seminarjih diplomiral na Fakulteti za telesno kulturo v Ljubljani in postal judo trener. Zdaj sem nosilec črnega mojstrskega pasu - dipl. trener judo mojster VI. dan.

Zanimivo je, da me v zunanjem svetu ni bilo nikoli sram uporabiti bele palice, ne v Moskvi, Parizu, Grčiji, Italiji, Romuniji ali Madžarskem. Povsod sem jo brez zadrege razstavil in iztegnil predse. Doma, v rodnem kraju, čeprav ne vidim popolnoma nič od leta 1980, pa mi je še danes nerodno.

Ker sem hotel v svojem športu še kaj storiti, za tekmovanja sem bil kasneje že nekoliko prestar, med trenerji pa sem tudi že vzgojil naslednike, sem kandidiral za člana predsedstva Judo zveze Jugoslavije, bil izvoljen za dve mandatni dobi, leta 1986 pa sem bil izvoljen za predsednika.

V tistih letih sem prepotoval največ sveta, spoznal mnoge zanimive kraje in ljudi, bil soorganizator evropskega in svetovnega mladinskega prvenstva juda v Beogradu. V času svojega predsedovanja sem bil mentor več kot tri tisoč osemsto krepkim in uspešnim judistom po vsej državi. Mimo tega, da sem bil v službi, tekmovalec, trener

in zvezni funkcionar, sem pred dvaindvajsetimi leti postavil na noge karate in rokoborbo in pri njih delujem še danes.

Kot član upravnega odbora Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, zadolžen za šport in rekreacijo, sem igro z zvenečo žogo - imenovano gollball, pripeljal do paraolimpijskih iger v Atlanti.

Posebno sem ponosen na doseženi svetovni rekord z motornim padalom kot kopilot pilotu Vojku Prahu, dosežen leta 2001.

V preteklosti od leta 1963 sem opravljal več funkcij: predsednik predsedstva Judo zveze Slovenije, član predsedstva Judo zveze Slovenije - 16 let, vsa leta deloval pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, bil trener in funkcionar za invalide ... Danes sem častni predsednik Judo kluba Murska Sobota, član več upravnih in izvršnih odborov v Republiki Sloveniji (slepi in slabovidni, športa invalidov, igre gollballa, mestni svetnik Socialnih demokratov, ...).

Za svoje delo sem prejel tudi visoka priznanja: orden zaslug za narod - Josip Broz Tito, red dela s srebrno zvezdo SFRJ, plakete za judo iz več evropskih držav, judo priznanje Antona Gessinga, Bloudkove znake, priznanja ter plaketo, priznanja bivših jugoslovanskih republik, mednarodne plakete, diplomu Olimpijskega komiteja za svetovni rekord z motornim padalom 2001, priznanja za krvodajalstvo, petje in za mnoge druge organizacijske izvedbe tekmovanj, izobraževanja, vzgoje ... V posebno čast mi je podelitev naziva Častni občan mestne občine Murska Sobota.

Poročen sem z ženo Jožico, ki je tudi slabovidna in me je zato toliko bolj razumela in podpirala pri vsem mojem delu. Hčerka Renata je mag. znanosti na področju psihologije, sin Zoran pa je profesor športne vzgoje. Oba mi aktivno pomagata na področju izobraževanja, športa in rehabilitacije invalidov z izvajanjem mnogih delavnic.

Moj življenjski moto je »EDINA TEMA JE NEZNANJE«.

Zagovarjam tezo, da je z močno voljo in skupnim delom vse mogoče doseči in da bi moral človek živeti pošteno, dostojno in dostojanstveno ter s svojim znanjem in izkušnjami pomagati sočloveku na fizičnem, finančnem, socialnem in kulturnem področju. Največja vrednota je družina, ki je celica družbe. Zato sem vedno in vsepovsod ljudem in družbi kot celoti pomagal na vseh področjih.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Slepí in slabovidni na romanjih gradimo skupnost

Avtorji: *Marinka Drinovec, Anica Grebenc, Albina Krek*

Urednica rubrike: *Metka Pavšič*

Eno naših novih spremljevalk so sodelavci v službi začudeno spraševali: »S slepimi greš? Zakaj pa gredo, saj ne bodo nič videli? Pa še tako daleč! Kaj bodo imeli od tega!« Res, slepi radi potujemo. Cilji in nameni so seveda različni. Nekaj posebnega pa so naša romanja slepih in slabovidnih Slovenije. Romamo vsako leto, letos že enajstič. In v čem so romanja izjemna?

Izjemno je pravzaprav veselje, ki preveva tako začetne dogovore, vse priprave, kot končno romanje. Lahko bi rekli, da vsak udeleženelec nosi svojo pesem, ko pa pridemo skupaj, naša večglasna pesem nosi nas - in vso pot slavi življenje!

Organizacijo vodimo slepi in slabovidni sami; več mesecev trajajo priprave. Izberemo kraje, pripravimo program poti, poiščemo prevoznika in duhovnega voditelja. Zbiramo prijave (in odjave),... Na romanju se rodi skupnost, vsi sodelujemo. Slepí, slabovidni in spremljevalci dajemo svoje talente na razpolago: za branje pripravljenih besedil, solo in skupno petje, pričevanja, šale, duhovne misli, sprotne informacije o pokrajini ali prijazno pomoč ob različnih potrebah. Morda je za naše spremljevalce, vajene turističnih in romarskih potovanj, kar preveč dogajanja in premalo tišine. A za nevideče je tak, poln program tisti, ki nas povezuje in nadomešča manjkajoče vtise.

Letos smo od 6. do 9. maja romali

k svetemu patru Piju v San Giovanni Rotondo na jugu Italije ter v pomembni svetišči ob tej poti, Lanciano in Loreto.

Dodatno smo se potrudili in sami pripravili vodnik po italijanskih deželah in krajih ob naši poti ter romarskih središčih, ki smo jih obiskali. Tudi besedila nekaterih pesmi smo za slepe pevce napisali v brajici. Za tisoč kilometrov dolgo pot se nam je zdelo primerno, da potujemo podnevi in se nato nastanimo in hranimo vse dni v istem hotelu. Lastna organizacija ni samo cenovno ugodna, temveč nas miselno in delovno pripravlja na pot in prinaša nove izkušnje. Sami najbolje spoznavamo in upoštevamo naše posebne potrebe. Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije romanja finančno podpira, kar vsakemu romarju še nekoliko zniža stroške.

Na pot smo krenili z zaupanjem, ki ga vzbuja 11. vrstica 90. psalma: »Svojim angelom je Gospod zate zapovedal, naj te varujejo na vseh tvojih potih«

Med celodnevno vožnjo smo se sproti seznanjali s posameznimi pokrajinami, po katerih smo se peljali. Naj na kratko opišemo pot:

Benečija je prva; o Benetkah, zgrajenih na 120 otočkih, bi lahko povedali veliko. Bogata zgodovina beneške republike nam je zapustila številne čudovite palače, cerkve, trge. Najbolj obiskana sta seveda trg in katedrala sv. Marka, v kateri je njegov grob. Tudi Padova je vredna ogleda, še posebej za občudovalce srednjeveške kulture. Mnogi romarji tu obišejo grobova sv. Antona Padovanskega in sv. Leopolda Mandiča.

Po prečkanju reke Pad sledi obširna pokrajina Emilia-Romanja. Glavno mesto Bologna je bila nekdanje kulturno in umetniško središče. Na te čase spominja mestno jedro s številnimi srednjeveškimi in renesančnimi zgradbami. Ob obali Jadrana so številna letovišča. Med bolj znane obmorske kraje z bogato kulturno zgodovino sodijo Ravenna z Dantejevim mavzolejem, Rimini iz rimskih časov in Rossinijev rojstni kraj Pesaro, znan tudi po fajansi. Mnogi turisti obišejo zabavišni park Mirabilandia ali zabavno poučni park Italija v malem. Z obalne ceste bi lahko zavili proti Apeninom in

kmalu prispeli v najstarejšo evropsko republiko San Marino. Ozemlje državice na hribu Monte Titano meri le 61 km². Državico je ustanovil menih sv. Marino, papež Urban pa priznal njeno samostojnost v 17. stoletju. Tudi ustava iz leta 1600 še vedno velja. Srednjeveško državico obišče letno tri milijone turistov.

Naslednja pokrajina je Marche, hribovita dežela z razvitim turizmom ob obali in v notranjosti. Urbino je eno najpomembnejših renesančnih središč in ima ohranjene številne palače in cerkve iz tega obdobja. Tu sta bila rojena pomembna umetnika visoke renesanse – Bramante in Raffaello Santi. Ancona je predvsem pristaniško in glavno mesto te pokrajine. Blizu Ancone je rojstni kraj sv. Marije Goretti.

Abruzzo je majhna, hribovita pokrajina, nižinski obalni svet pa zelo slikovit, poln letovišč.

Najjužnejši del, na peti italijanskega škornja, pripada pokrajini Apulija. Deželo krasijo peščene plaže, lepe kraške jame in mediteranska vegetacija. Bogato kulturno zgodovino sta zaznamovali antika in renesansa. V Apuliji bi si ogledali vsaj mesto Lecce, imenovano tudi baročne Firenze, v starem srednjeveškem Bariju pa katedralo in grob sv. Miklavža.

Pred Barijem smo zavili na polotok Gargano, kjer sredi hribovja leži San Giovanni Rotondo.

Med vožnjo smo bili nevideči deležni tudi slikovitega opisa narave, ki v svojem zelenju in cvetenju prehiteva Slovenijo za nekaj tednov. Lahko smo si predstavljali oleandre v popkih, polja z žitom in rdečim makom, velike oljčne nasade, belo deteljo, cvetoče, dišeče akacije...

Prvega dne je bil edini daljši postanek popoldne v Lancianu, kjer se je v 8. stoletju nejevernemu menihu med sveto mašo zgodil evharistični čudež - hostija se je spremenila v človeško meso in vino v človeško kri. Pri sveti maši, ki smo jo imeli v tamkajšnjem svetišču, je Jezusova daritev: «VZEMITE.... moje telo ... , VZEMITE... to je moja kri....» v nas močno odmevala.

Za nami je bil bogat dan. Kljub celodnevni vožnji smo bili razigrani, čeprav smo vsi v zrelih, nekateri pa v častitljivih letih. Nastanili smo se v prijetnem, manjšem družinskem hotelu, zato smo tudi slepi kar hitro osvojili prostor. Še bolj smo bili zadovoljni, da so obroke stregli na mizo in tako razbremenili naše spremljevalce.

San Giovanni Rotondo je mestece, kjer je živel in leta 1968 umrl pater Pij. Mnogi so ga videli s stigmami Kristusovih ran in poznali njegove nenavadne sposobnosti in kreposti. Njegovo svetniško življenje torej ni zavito v meglo dalnjih stoletij. Cerkev ga je nenavadno hitro priznala za svetnika. Zaradi patra Pija je ta kraj, še do nedavno nepomembna vas, postal eden največjih in najbolj obiskanih romarskih krajev v Evropi. Letos, štirideset let po smrti, so iz groba dvignili njegovo krsto. Svetnikovo truplo je ostalo nestrohnjeno.

Naš duhovni vodja pater Miha Sekolovnik nam je že v avtobusu prebiral misli patra Pija in nekatere so nas prav osupnile in spodbujale k razmišljanju. Med drugim je pater Pij zapisal: »Kdor začinja ljubiti, mora biti pripravljen trpeti. Življenje je Kalvarija, vendar je primerno, da se vzpenjamo veseli. Križi so Ženinov nakit, ki si ga ljubosumno želim. Moje trpljenje je prijetno. Trpim, kadar ne trpim. Krščanski Bog je Bog spremenjenja; vi vržete v njegovo naročje bolečino in iz njega zajamete mir; vanj vržete obup in videli boste, kako priplava na površje upanje.»

Posebno bližino s patrom Pijem pa smo občutili pri obisku kapucinskega samostana, kjer je živel. Spoštljivo smo se poklonili njegovemu nestrohnjenemu telesu v stekleni krsti, si ogledali fotografije iz njegovega življenja in prostore, kjer je zasebno maševal, pisal, spovedoval... Številna pisma s prošnjami in zahvalami patru Piju so iz vsega sveta.

Pater Pij se je močno zavedal trpljenja ljudi in ga želel lajšati. Čutil je, da mora nekaj storiti. Bolnišnica je le en sad njegove skrbi. Gradil jo je z denarjem hvaležnih ljudi za čudežne rešitve, ki jih je izprosil. Zaradi velikih potreb so jo kasneje dograjevali. Obiskali smo jo in izvedeli, da za več kot tisoč bolnikov z različnimi boleznimi skrbi 2.500 zaposlenih. Hodnike krasijo mnogi portreti patra Pija, nekateri tako izraziti, da smo tudi močno slabovidni zaznali njegove oči. V eni od bolnišničnih kapel smo imeli sveto mašo.

Očarala nas je tudi

lepa, velika nova bazilika, ki sprejme tisoče romarjev. Moderna arhitektura, ki se presenetljivo lepo vklaplja v hribovito kraško podeželje. Zgrajena je v obliki ogromnega šotora. Nosilni stebri so kot vrelci žive vode, ki se nadaljujejo v loke. Celoto si je mogoče predstavljati kot svet, loke kot ljudstva, ki jim živa voda daje življenje iz roda v rod. Nad oltarjem s stropa visi velik križ iz samih žebeljev. Res težavna naloga videčih, da bi nevidečim čim bolje opisali mojstrsko stvaritev. Nekoliko nam je pomagal tip, občutili smo zelo lepo izdelane stebre.

Veliko ploščad okoli cerkve dopolnjujejo zaporedni stebri, na katerih visi sedem zvonov, osmi pa je pred kratkim padel na tla. Ta dogodek so vzeli kot znamenje, naj krste s patrom Pijem ne prenesejo v novo cerkev. Zato krsta ostaja v starem samostanu. Zvečer smo lahko slišali ubrane zvonove ob izvedbi lurške pesmi.

Naš križev pot v San Giovanni Rotondo je ostal mnogim v spominu kot vrhunec romanja. Vzpenjali smo se od postaje do postaje skozi negovan gozdiček. Umetnik je postaje oblikoval v bronu. Zelo živo je prikazal dogajanje in poudaril čustva udeležencev pri Jezusovi poti na Kalvarijo. Pater Miha nam je vsako postajo doživeto opisal. Tako smo tudi nevideči globoko sprejemali te prizore. K vsakemu prizoru je dodal še kratko razmišljanje o naši življenjski poti, o našem ravnanju, naših prelomnicah. Silovit navdih umetnika, ki je oblikoval križev pot, besede spoznanja patra Miha in bližina patra Pija so se za trenutek zlili v eno – nedoumljivo podarjanje se je prelivalo v veliki včerajšnji »VZEMITE...«

Tretji dan smo se odpeljali na Monte Gargano, z drugim imenom Monte Angelo, goro nadangela Mihaela. Ime gora je nemara marsikoga zavedlo in je pričakoval, da bo tam videl le votlino, kjer se je nekoč prikazal nadangel Mihael, cerkev in morda še samostan. Pa je le 850 m visoka planota, na kateri stoji mestece s starimi, a lepimi večnadstropnimi meščanskimi hišami. Z roba mesta pa je prelep razgled daleč naokoli. Navdušenje spremljevalcev nad to panoramo je tudi nam slepim pričaralo doživetje izredne naravne lepote. V votlini, kjer je svetišče nadangela Mihaela, smo imeli sv. mašo, žal skrčeno na pol ure. Prav 8. maja imajo namreč Italijani na tej gori romarski shod in zato je bila velika gneča. Po mnogih stopnicah smo se spustili v votlino, kjer naj bi videli kip nadangela. Mračen prostor in slab zrak zaradi množice ljudi je deloval kar moreče. Po maši smo odhiteli na prosto, le nekateri so se potrudili priti tudi do Mihaelovega kipa. Tukaj se je pokazalo, kako smo slepi vezani na govorne informacije. Napis je opozarjal, naj bo tišina v svetišču in votlini. Mi pa želimo biti sproti obveščeni o prostoru, kamor pridemo.

Na poti proti domu smo se ustavili še v zelo priljubljenem romarskem središču blizu Ancone, v Loretu. Na slikovitem hribčku je osrednji del Trg Matere božje z mogočnim vodometom. Obkrožajo ga lepe palače in velika gotska bazilika z Nazareško hišico, dela slavnih italijanskih stavbenikov.

V znamenitem Marijinem svetišču smo iz vsega srca hvaležno zapeli Marija skoz življenje voditi srečno znaš... Tukaj so se dvigale naše prošnje in zahvale. Predvsem zahvale za prehojene poti, za premagane stiske. Še spomin na Chiaro Lubich, ki je prav tu leta 1939 začutila svoj poklic. »Da bi bili vsi eno«, Jezusovo gorečo željo, je

začela uresničevati z majhno skupino, ki je prerasla v gibanje fokolarov, ognjiščarjev. Idejo dejavne ljubezni do vseh ljudi danes uresničuje na tisoče članov njenega gibanja, ljudje vseh ras, starosti, poklicev in verstev skoraj po vsem svetu. Kaj bi odgovorili tistim, ki sprašujejo, zakaj slepi in slabovidni romamo? Enostavno: veselimo se, izpopolnjujemo se, spodbujamo se...

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Gluhoslepa Anja in dvojne tegobe njenih staršev

Avtorica: *Andreja Vovk*

Biti starš ni ravno lahko. Vzgajanje otrok je naporno, včasih celo utrujajoče. Še težje je pri otroku, ki ima kakršnekoli posebnosti, otroku s posebnimi potrebami, otroku, ki je gluhoslep. Gluhoslepi otroci so izjemno zahtevni, silijo te, da greš do roba svojih zmožnosti. A ravno tako kot pri vseh otrocih, tudi pri gluhoslepem otroku z njegovim odraščanjem nekatere stvari postajajo lažje, spet druge težje ali pa vsaj težavnejše. Iz lastne izkušnje lahko povem, da se pride veliko dlje, kot se je domnevalo, da bo možno.

Ko je za najino Anjo leta 1998, le nekaj dni po njenem rojstvu, pediatriinja rekla, da »iz tega otroka ne bo nikoli nič«, se nama je podrl svet; danes pa Anja hodi, se zna sama obleči, obuti; pozna abecedo, pozna velike in male tiskane črke in številke do 10, bere preproste besede, rada se »suče« po kuhinji,... Torej je iz nje vseeno nekaj nastalo. Tisti, ki poznate našo Anjo, veste, da ji ni oz. da nam ni ravno najlažje. Lahko pa bi bilo še veliko težje. Človek mora biti optimist, kajti nikoli ni tako hudo, da ne bi moglo biti še hujše.

Ne morem reči, da sva načrtovala nosečnost, ko sem zanosila Anjo. Nisva bila več zelo mlada, starost 23 in 25 let pa tudi ni tako pozen čas. Kakorkoli že, novega družinskega člana sva se zelo veselila. Ravno tako najini bližnji in prijatelji pa tudi sosedje. Ko je Anja končno privekala na svet, še kar nekaj časa nisva vedela, da je z njo kaj narobe. Čudno je bilo le, ko so ostale mamice v sobi dobile otročke, jaz pa ne. Ko sem vprašala, kje je, so mi medicinske sestre rekle, da je na intenzivni negi za novorojenčke, ker ni nekaj v redu z njo. Šok. Zakaj ravno jaz??? Začela sem jokati. Potem so poklicali dežurno pediatrijino, ki pa mi ni povedala, kaj je narobe. A izvedela sem dovolj, da sem kot medicinska sestra razumela, da je hudo: srčne napake, volčje žrelo, manjše, nerazvito oko, štrleči uhlji,... Popoldne je prišel na obisk mož Tomaž in šel na intenzivno nego pogledat Anjo. Vrnil se je nasmejan, češ, saj ni tako hudo. Pa je bilo. Ampak na začetku tega niti nisva dojemala. Medtem sva prejemale telegrame z najlepšimi željami in bližnji so hodili na obisk. Dnevi so minevali, težave pa so se kopičile. Dva dni kasneje je rodila tudi Tomaževa sestrična deklici dvojčici. Z njima je bilo vse v redu. Obiski pri njih so bili veseli, pri nas pa zavrti, obrazi prestrašeni. Pred odhodom domov, ko nama je pediatriinja povedala, da »iz tega otroka ne bo nikoli nič«, je hotel Tomaž skočiti vanjo. Kasneje mi je povedal, da se ne bo mogel zadržati, če jo bo še kdaj srečal. Hvala Bogu, da te prilike ni več imel. Ampak, ali res ni mogla uporabiti drugih besed?

V porodnišnici sva ostali 3 tedne. Moja mama ni natančno vedela, kaj je z Anjo narobe. Domnevala pa je, da morajo težave biti velike, če sva namesto 3 dni tam preživeli 3 tedne. Kako novopečeni babici razložiti, kako hudo je? Pa kako razložiti drugim v okolici? Ko je na primer prišla na obisk moja učiteljica iz osnovne šole, ni vedela, da je z otrokom nekaj narobe. Potem, ko sem ji povedala, pa je skoraj omedlela. Kasneje mi je povedala, da jo je to tako prizadelo, da je potrebovala kar nekaj časa, da se mi je znova oglasila. Ni bila edina. Takrat sva izgubila precej »prijateljev«. V približno istem času je prijokalo na svet nekaj njihovih otrok, vsi zdravi. Ko smo prišli skupaj, sva ugotovila, da njihovo »zdravo« življenje teče popolnoma drugače kot naše. Pri nas se je vse vrtelo okoli zdravnikov, nenehnega

dolgotrajnega hranjenja, čudnih pogledov,... Njihov svet je bil drugačen. Nisva se hotela oddaljiti od njih, a nekako jih je kar odpihnilo stran. Nekaj pa jih je vseeno ostalo. Njim bova vedno hvaležna za podporo.

Kljub svojim težavam je bila Anja vesel, radoživ dojenček. Ko je imela mesec in pol, sva izvedela, da na levo oko ne bo nikoli videla. Nekaj kasneje sva dobili umetno oko oz. očesno lusko. Pri treh mesecih so nama povedali, da zelo slabo sliši. Njen srček je bil slab. Zaradi odprtega neba je težko jedla, zaradi slabega fizičnega stanja ji ni bilo do hrane, zato so najini obroki hranjenja potekali po par ur; ko pa smo prišli na kontrolo k pediatru, je tehničarica vedno pokazala premalo, kljub nenehnemu trudu. V starosti šestih mesecev je zbolela. Naslednje tri mesece nismo vedeli, ali bo preživela ali ne. Cele dneve sva preživela na pediatriji. A se je izplačalo. Najina mala borka je vztrajala pri življenju. Ena izmed zdravnic nama je, ko smo se nek večer po odpustu vrnili nazaj, ker je Anja čudno hropla, z dokaj neprijaznim glasom zabrusila, da nisva sposobna skrbeti zanjo in da se jo bojiva imeti doma. Bilo je, kot bi naju polil z ledenim tušem! Nikomur nismo hoteli žalega, ampak mama je pa vseeno tista, ki svojega otroka najbolje pozna in čuti, kdaj je kaj narobe. A kako to razložiti »Bogu v belem«??? Pa sva imela prav, njena pljuča res niso bila v redu in ostala je na oddelku.

Ko je bila stara 1 leto, je imela operacijo na srčku. Post-operativni potek je bil sprva dober, a so se kmalu pojavile težave. Anja je nenehno jokala, zdravstveno osebje pa je menilo, da to pač sodi v sklop osnovne diagnoze, sindroma CHARGE. Potem pa je prišel mlad, nadebuden zdravnik, ki se je zavzel zanjo in je ugotovil, da operacija ni v celoti uspela in da bo kasneje verjetno potrebna še kakšna, da se napaka odpravi. To je bil še en dodaten šok. Cele dneve sem preždel v bolnišnici, domov hodila le spat. Tomaž pa delat in nato v bolnišnico. Na srečo se je znova izšlo dobro in po enem mesecu je odšla domov. Takrat sem se odločila, da bova v levo oko vstavili lusko, da se bo njen obrazek pravilneje razvijal, kar je bilo kot balzam za mojo dušo. Pogledi niso bili več uprti v njen obraz in ko se je nasmehnila, je bila prav simpatična.

Po prihodu iz bolnišnice sva morali na pregled v Razvojno ambulanto. Ko bi vi vedeli, kako me je pediaterinja nadrla! Ko sem si ravno opomogla od spoznanja, da srček po operaciji ni v redu, da to pač moramo sprejeti, sem padla njej v roke. Spominjam se, da sva šli do zdravstvenega doma peš z vozičkom. Na poti sva srečali kolegico (eno tistih, ki v tem obdobju ni zbežala stran od nas). Spremila naju je do doma in tolažila. Tomaž vsega tega takrat ni razumel ali pa ni mogel razumeti. Potem sva končno začeli obiskovati nevro-fizioterapijo v zdravstvenem domu. Anja je neutolažljivo jokala, fizioterapevtke pa to ni motilo. Vsakič, ko sva prišli iz njene sobe, so me ljudje gledali čudno, na nek način sovražno, kot da svojega otroka mučim oziroma trpinčim. No, na srečo se je ta fizioterapevtka upokojila, prišla je druga, mlajša, ki jo je Anja lepo sprejela in ni več jokala.

Tisto jesen so mi podaljšali porodniški dopust za dodatnih šest mesecev oz. dali so me v bolniški dopust, da bi kot »višja medicinska sestra« skrbela za svojega otroka. Ker pa ni bila nič bolna, so mi bolniško po dobrem mesecu zaključili: na vrat na nos sem se morala vrniti v službo. Zamenjala sem delovno mesto, pričela delati v treh izmenah, hkrati pa študirati ob delu; Anjo je čuvala moja mama. Krasno sta se razumeli. Anja je bila nezahteven otrok, le spati ni hotela. Tudi če je zbolela, sem šla v službo in se ves čas tresla, kaj se dogaja doma. Pa mi je sodelavka rekla, da mi

nihče ne bo rekel hvala, ker sem v službi, hči pa bolna pri babici. Takrat sem se odločila, da bom v času njene bolezni vedno doma; zaradi tega sem dobivala kar krepka polena pod noge. Ampak, kako lahko razložiš nekemu, ki ima »zdrave« otroke, da je tvoj drugačen in da pri njem vse poteka drugače? Ko je Anja imela 2 leti in pol, je imela operacijo volčjega žrela. Nebo so ji lepo zaprli, izpulili gnile zobe. Ko se je zbudila iz narkoze in zagledala Tomaža, je rekla »ATA«. Si lahko to predstavljate? Obema je šlo na jok. Do takrat je čebljala »ba-ba«, »pa-pa«, kaj več pa ne. Ko so ji odstranili šive iz ust, je pričela jesti in od takrat dalje je pravi požeruh.

Začeli smo razmišljati, da je nastopil čas za vrtec, toda kam? Pogovarjali smo se o rednem vrtcu v Domžalah; pa o Waldorfski šoli ipd, a nama je potem socialna delavka kmalu povedala, da nam tega itak ne bodo priznali, ker Anja tja ne sodi. Tudi na Ministrstvu za šolstvo se ji to ne bo upoštevalo. Tako smo prišli do Zavoda za gluhe in naglušne v Ljubljani (ZGNL). Tamkajšnji psiholog mi je razložil, da Anja ne bo v redni skupini, ampak v razvojni. Kako? Le malo pred tem so govorili o rednem, običajnem vrtcu, zdaj pa kar naenkrat razvojna skupina. Na poti domov sem, psihično čisto na koncu in vsa objokana, po telefonu poklicala Tomaža, ki je ostal brez besed. Do takrat so nama namreč govorili, da bo Anja pri njih v redni skupini. Nikakor pa ne v razvojni. A sva sprevidela, da tako pač je, da ne moreva preko njihove odločitve. Dajmo času čas, pa bomo videli. Začela je obiskovati vrtec v ZGNL. Zaradi istočasne okvare vida in sluha je potrebovala tudi pomoč tiflopedagogov. Ker to v odločbi ni bilo napisano, je gospa Urška z Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani (ZSSM) ni mogla obiskovati. Zaradi moje vztrajnosti in njihovega razumevanja je Anja kljub začetnim pomislekom pričela 1-krat tedensko obiskovati še vrtec v ZSSM. Odlično ji je šlo. Vsi smo bili zadovoljni, saj je kljub črnogledim napovedim ob rojstvu lepo napredovala. Zdi se mi, da sem kar vzcvetela, kadar so mi vzgojiteljice povedale za kako novost, ki jo je Anja uspela osvojiti.

Skupaj s svetovalci smo se odločili, da bomo za eno leto preložili vpis v osnovno šolo. Leta 2005 je bilo potrebno novo usmerjanje in ni bilo povsem jasno, kaj storiti. V ZGNL je niso želeli imeti, rečeno nama je bilo, da ni sposobna niti za OVI (oddelek vzgoje in izobraževanja). Predlagali so nam vključitev v Zavod za duševno prizadete (OŠ Roje, ker smo pač iz Domžal) ali pa v ZSSM. Spet hladen tuš. Zakaj tja? Saj ne, da tam ne bi lepo delali z njo, a če ima otrok multisenzorno okvaro, ni nujno, da je duševno prizadet. Kako bodo tam delali z njo, če niso specializirani niti za eno izmed okvar, ona pa ima kar obe? Jasno nama je namreč, da Anja zaostaja v razvoju, a da zaradi svoje multisenzorne okvare ne dobiva dovolj informacij iz sveta okoli sebe. Zato gre razvojni zaostanek predvsem na račun teh primanjkljajev. Vendar, ali se sme zaradi tega na silo otroka nekam poslati???

Na srečo so imeli gospa ravnateljica in njeni sodelavci v ZSSM posluh za nas in sva Anjo lahko vpisala tja. Prvega septembra 2005 je postala prvošolka v ZSSM, vpisana v prilagojen program z znižanim izobrazbenim standardom. Rumene rutice je bila zelo vesela, mi pa tudi. Odhodu v šolo se ni nikoli upirala. Še ko je bila v vrtcu v ZGNL, smo poskušali z njo vzpostaviti kakršenkoli način komunikacije. Osnovne stvari smo se z njo že sporazumeli; domači in vzgojiteljice v vrtcu smo jo imeli »pogruntano«. Nekatero stvari smo pač vedeli in jih opravili, ko je bil čas za to. Ko so jo vzgojiteljice začele učiti kretanja (znakovnega jezika), je kretljivo sicer ponovila, potem pa pozabila. Edino kretjni za jabolko in metulja sta ji ostali v spominu. Poskušali smo s slikicami, predmeti,... – vse, da bi se nekako sporazumevali. Potem

pa je konec leta 2006 pričela kar naenkrat kretnje uporabljati. Ugotovila je namreč, da lahko na ta način nekaj doseže. Obrestoval se je predhodno vložen trud vseh nas, predvsem pa g. Urške in g. Sabine v šoli. Onidve sta namreč orali ledino in se kretenj učili s CD in knjig, nekaj pa sta jih poznali že od prej, iz časa študija. Končno smo od Anje dobili neko povratno informacijo o tem, ali razume, kaj od nje zahtevano. Babica Marija, Tomaževa mama, je prva od nas pričela z učenjem znakovnega jezika na tečaju; sama sem ji zaradi službenih obveznosti sledila malce kasneje. Tudi Tomaž se je pričel učiti, pa je kmalu obupal. Pri učenju kretenj je, tako kot pri vsakem drugem tujem jeziku, potrebno veliko vztrajnosti, vaj in potrpljenja, pa seveda prostega časa. Kje naj ga najdeva??? Tudi Anjinega 3-letnega bratca Anžeta učimo kretenj in ves navdušen jih ponavlja. Tudi sicer me veseli, ker Anjo dobro sprejema, vendar je tako majhnemu otroku težko razložiti, da je letalo na nebuki ga on vidi, za Anjo nekaj nepredstavljivega, ker pač ne vidi.

Trenutno Anja obiskuje tretji razred v ZSSM. Dela po vidni metodi, saj njenih preostalih 5 % vida dobro uporablja. Pozna vse velike tiskane črke in večino malih; s črkami je prav obsedena in bere vse, kar se prebrati da (doma, v trgovini, na letakih, v knjigah, na plakatih,...). Skoraj vsako besedo, ki jo prebere, skuša tudi izgovoriti, in včasih ji dobro uspeva. Pozna števila do 15, a matematike ne mara. Pa saj je jaz tudi ne. Ravno matematika je glavni vzrok za to, da ponavlja tretji razred. Saj bo šlo, pač nekoliko kasneje, kot vsaka stvar pri nas. Anja je zelo vedoželjna, in učiteljice v ZSSM ugotavljajo, da samo njihovo znanje za Anjo ne bo dovolj; potrebovala bo tudi pomoč surdopedagogov (defektologi v ZGNL). Trenutno se dogovarjamo glede tega. Najboljša oblika izobraževanja bi bila kombinacija obojega. Zadovoljiti pa se moramo s tistim, kar je v trenutni situaciji možno izvesti.

Anja je vesel, radoživ otrok, zelo komunikativen. Gre k vsakemu človeku in ga kar hitro začne učiti kretenj, abecede,... Najbolj naju boli, ko jo kdo odrine od sebe ali pa človeku ob sebi začne šepetati. Težko je tudi, kadar se znajdemo v bližini njenih zdravih vrstnikov. Vem, da nimajo vsi priložnosti srečati otroka s posebnimi potrebami, a imajo starše, učitelje in vzgojitelje, ki bi jih lahko poučili, da obstajajo tudi otroci oz. osebe, ki so drugačne. Saj ni ona kriva, da je takšna, kot je. Dobro, da se čudnih pogledov in pritajenega šepetanja ne zaveda. Ona še naprej išče stike s svojo okolico. Dovolj je, da sem prizadeta jaz. Če sem dobre volje, pustim, da gredo slabi občutki o situaciji mimo mene. Če pa sem žalostna, me zadene v dno duše. Tudi jaz bi rada imela zdravega otroka. Kako bi bilo vse drugače, če bi bila »zdrava« 10-letnica!!!

Na srečo uspe Anja naleteti v množici ljudi tudi takšne, ki jo razumejo in so ji pripravljeni posvetiti trenutek ali dva. Očitno nekdo tam zgoraj verjame, da smo sposobni našo Anjo »spraviti gor« (kot pravi moja tašča, ki tudi meni, da sem že prej slutila, kaj me čaka, ko sem se med študijem na Visoki šoli za zdravstvo hotela naučiti znakovnega jezika ter Braillove pisave). S skupnimi naporji vse družine, učiteljic in učiteljev v šoli, pa tudi prijateljev in znancev, nam bo uspelo. Držimo se pregovora: "Nikoli ni tako hudo, da ne bi moglo biti še huje!"

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Enakopravna obravnava slepih v pravnem postopku

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Ustavno sodišče Republike Slovenije je sprejelo in v Uradnem listu RS št. 111 dne 25. 11. 2008 objavilo - za položaj slepih in slabovidnih v Sloveniji zgodovinsko - odločitev. V postopku za oceno ustavnosti, začetem na pobudo Evgena Bavčarja, Ajdovščina (ki živi v Parizu), je Ustavno sodišče odločilo, da je Zakon o pravnem postopku v neskladju z Ustavo, ker ne ureja pravice slepih in slabovidnih oseb do dostopa do sodnih pisanj ter do pisnih vlog strank in drugih udeležencev v postopku v zanje zaznavni obliki. Ustavno sodišče je tudi naložilo Državnemu zboru, da mora ugotovljeno neskladje odpraviti v roku enega leta od objave te odločbe v Uradnem listu RS. Ustavno sodišče je v svoji odločbi tudi izrecno določilo, da morajo do odprave ugotovljenega neskladja sodišča v pravnem postopku slepi ali slabovidni osebi na njeno zahtevo zagotoviti dostop do sodnih pisanj ter do pisnih vlog strank in drugih udeležencev v postopku v zanje zaznavni obliki, za to potrebni stroški se pa izplačajo iz sredstev sodišča.

Evgen Bavčar je v nekem postopku pred sodiščem zahteval, naj se na stroške nasprotnne stranke opravi prepis tožbe in drugih pisanj v brajevo pisavo. Sodišče je njegovo zahtevo zavrnilo z utemeljitvijo, da v Zakonu o pravnem postopku ni podlage, na kateri bi morale sodišče slepi osebi zagotoviti prepise pisnih vlog v brajevi pisavi. Bavčar je nato Ustavnemu sodišču posredoval pobudo za oceno ustavnosti tega zakona, saj je bil v postopku pred sodiščem zaradi takšnega stališča sodišča v neenakopravnem položaju. Slepe osebe so tako v pravnem postopku pred sodiščem posredno diskriminirane.

Zanimivo je, da sta tako Vlada kot Državni zbor Republike Slovenije posredovala Ustavnemu sodišču svoje mnenje, da Zakon o pravnem postopku v izpodbijanem delu ni v neskladju z Ustavo, da nikogar ne postavlja v manj ugoden položaj, ampak bi naj vsem osebam v skladu s 14. členom Ustave zagotavljal enako obravnavanje.

Bavčar je na takšno mnenje odgovoril, da temeljijo njegove zahteve na Konvenciji o pravicah invalidov, ki zavezuje tudi Slovenijo (to konvencijo Združenih narodov je Državni zbor RS ratificiral aprila letos). Med drugim je tudi navedel, da je slepa oseba, ki obvlada brajevo pisavo, pri branju samostojna, medtem ko je v primeru, ko ji berejo drugi, odvisna. Odvisnosti pa naj ji ne bi imel nihče pravice vsiljevati. S stališčem, da se z njim kot s slepo osebo lahko sodeluje le ustno, naj bi bil postavljen v položaj samo govorečega, nepismenega državljana. Poudarja, da je takšen odnos zaničljiv do rehabilitacije slepih oseb ter do dvestoletne tradicije njihovega opismenjevanja, ki jim je dala možnost dostojnega in samostojnega življenja.

Ustavno sodišče je torej določilo, da bo moral zakonodajalec - da bo zadostil ustavnim in konvencijskim zahtevam po enakopravni obravnavi slepih in slabovidnih oseb v pravnem postopku - na ustrezen način urediti njihovo pravico do dostopa do sodnih in do drugih pisanj v postopku v zanje zaznavni obliki.

Ustavno sodišče pa še dodaja, da je pri tem z vidika pravice slepih oseb do osebnega dostojanstva bistveno, da se jim (v okviru razumnih možnosti) zagotovi

možnost izbire o tem, na kakšen način se želijo seznaniti z vsebino pisanj (ali prek fizične oblike zapisa v brajevi pisavi, ali prek elektronske oblike zapisa, ali z branjem s pomočjo tretjih oseb itd.). Možnost enakopravnega sodelovanja v postopku ne glede na slepoto je namreč odvisna od individualnih sposobnosti posameznika.

Po mnenju ustavnega sodišča bi bilo treba razmisliti o oblikovanju enotne zakonske rešitve za vse sodne postopke oziroma tudi za druge postopke pred državnimi organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javnih služb, v katerih se odloča o posameznikovih pravicah, obveznostih ali pravnih interesih, kot je bila na primer že sprejeta za gluhe osebe v Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika. Čeprav je ustavno sodišče ugotovilo ustavno neskladje zakona o pravnem postopku, opozarja, da to ne pomeni, da zakonodajalec ne bi smel ugotovljenega neskladja urediti v posebnem zakonu ali v kakšnem drugem zakonu (npr. v nastajajočem zakonu o izenačevanju možnosti invalidov, op. p.).

[Na vrh](#)

6. DOBRO JE VEDETI: **Virtualno učenje angleščine**

Avtor: *Davor Krajec*

A je še kdo, ki ne razume angleščine? Najbrž je malo takih. Obstajamo pa posamezniki z nenehno željo po izpopolnjevanju jezikov. Tokrat vam predstavljam virtualno učilnico na najvišjem možnem nivoju, tako s tehnološkega vidika, kot z vidika uporabniške izkušnje. Vstopna točka se nahaja na spletnem naslovu www.englishtown.com. 12 milijonov aktivnih uporabnikov govori v prid kvalitetni vsebini, načinu podajanja snovi, in kar šteje največ, vidnim končnim rezultatom.

Edina specifika tega virtualnega učnega okolja je delovanje zgolj in samo v spletnem brskalniku Internet Explorer. Zakaj je temu tako, lahko le ugibamo. Po preživetih štirih mesecih v virtualni učilnici sem prišel do zaključka, da temu botruje sinergična povezanost Microsoftovih tehnologij. Englishtown de facto predstavlja platformo za jezikovno izpopolnjevanje večini globalnih korporacij. Naj jih naštejemo le nekaj: IBM, BMW, Ford, CocaCola itd. Žal nobeno kvalitetno izobraževanje ni brezplačno, tako je tudi v primeru Englishtowna. Mesečna članarina znaša 49 EUR. Naj vas razveselim z dejstvom, da vam je na voljo 7 dni povsem brezplačne uporabe s polnim dostopom do vseh študijskih vsebin.

Registracijski postopek je intuitiven. Kot zadnji korak vas čaka izpolnjevanje uvrstitvenega testa, ki preveri vaše trenutno jezikovno znanje na govornem, pisnem in bralnem področju. Po 30 minutah pregrevanja malih sivih celic vam bodo postregli z rezultatom uspešnosti in priporočenim startnim nivojem. Sam sem se uspel uvrstiti v kategorijo upper intermediate, to v Englishtownu označuje level 9. Nadaljnji korak je določitev intenzivnosti učenja angleščine, kjer določite, koliko ur boste dnevno posvetili učenju jezika. Sam sem se odločil za intenzivni tečaj, kar pomeni 5–6 ur tedensko. Tak način mi je posledično omogočil doseči level 11 – advanced english v štirih mesecih. Glede na izbrano intenzivno študija jezika vam sistem ponudi urnik učenja angleščine, ki ga lahko individualno prilagajate vašim časovnim zmožnostim. Po opravljenih modifikacijah se lahko takoj podate v študij.

Vsaka lekcija je logično strukturirana. Zaobjame tako izpopolnjevanje besednega zaklada, kot slovnice, vadbo branja, govora in pisanja. Za udeležbo na govornem izpopolnjevanju boste potrebovali slušalke z mikrofonom. Učenje poteka v majhni skupini do 5 študentov plus učitelj, čigar materni jezik je angleščina. Pred prvo uro govornega izpopolnjevanja angleščine sem bil precej v skrbeh, kako bom vse skupaj preživel. Priznati moram, bilo je fenomenalno. Učitelji so strokovno podkovani, prijazni in zelo objektivni. Za vse tiste, ki imamo malce težav s pisanjem v angleškem jeziku, je idealna zadnja faza vsake lekcije, kjer vam sistem določi tematiko, o kateri morate napisati tekst v obsegu 150 do 250 besed. Tega potem pošljete v pregled svojemu učitelju angleščine.

Osebnostno sem se lotil pisanja brez uporabe slovarjev in goljufanja s pomočjo google translate. Prva ocena mojega posredovanega teksta je bila 87%, kar me je precej pozitivno presenetilo in mi dalo nov zagon. Priporočila, ki jih učitelj dopiše pod popravljen tekst so izjemnega pomena, ker se na ta način zavemo svojih šibkosti pri pisanju. Ker vsaka lekcija pokriva neko specifično področje, se nabere precej novih besed, ki jih lahko vadimo znotraj posebej zato zasnovanega modula smart cardov, ki

vsebujejo prevod besede s primerom praktične uporabe. Za vse, željne piljenja znanja slovnice, je na voljo dostop do celotne angleške slovnice, ki je razložena na tako razumljiv način, da bi jo zlahka razumeli osnovnošolci z malce boljším razumevanjem angleščine. Skratka, študijska izkušnja v virtualnem Englishtownu je bila nad vsemi pričakovanji. Za naslednje leto sem si zadal cilj opraviti TOEIC certifikat (Test of English for International Business Communication) v okviru Englishtowna. Uvrstitveni test sem že opravil, dosegel sem zglednih 93 %. Upam, da so zgornje vrstice navdušile še koga, da se poda v svet izpopolnjevanja angleščine.

Englishtown ponuja tudi svojo spletno skupnost v stilu Facebooka in Linkedina. V svetu Englishtown friends so vam dnevno na voljo dodatne lekcije angleščine, popestrene s tematskimi kvizi. Omogočeno vam je navezovanje stikov z vsemi uporabniki Englishtowna, kar postane precej zabavna izkušnja, ki pomaga razširiti socialno mrežo. Spoznati je mogoče različne profile ljudi iz celega sveta, komunicirati v živo, se skupaj učiti in izpopolnjevati v angleškem jeziku. Več pa boste spoznali sami s prijavo na enotedensko fenomenalno potovanje v svet izpopolnjevanja angleščine. Kot končno opombo bi dodal le, da slepi uporabnik žal ne bo deležen enake uporabniške izkušnje kot njegovi videči kolegi. Sam sem razvojnikom virtualne učilnice Englishtown posredoval sporočilo s prilagoditvenimi predlogi. Zagotovljeno mi je bilo, da se bodo potrudili, kolikor je v njihovi moči. Tako lahko v letu 2009 pričakujemo Englishtown prijazen do vseh. Želim vam obilo uspehov na poti izpopolnjevanja angleščine.

[Na vrh](#)

7. TESTIRALI SMO: Optimizacija lastne spletne pojavnosti

Avtor in sodelavec: *Davor Krajec*

Smo populacija kreativnih posameznikov, delujočih na sto in enem področju. Kako uspešno smo vpeti v formalno in neformalno socialno interakcijo je predvsem odvisno od nas samih, naše volje in osebnostega profila prepredenega z množico vedenjskih vzorcev, katere smo stkali skozi proces socializacije. Nepisane družbene norme nas skozi celo življensko obdobje usmerjajo v plemenitenje našega finančnega in intelektualnega kapitala. Vse lepo in prav, toda v ta mozaik po mojem mnenju spada še tretja komponenta, ki jo bom poimenoval socialni kapital. Beseda socialni označuje relacije med človeškimi interakcijami, beseda kapital pa kaže na to, da imajo relacije vrednostno izraženo komponento. Drugače lahko socialni kapital opredelimo kot vir, ki pospešuje aktivnosti med ljudmi, oziroma gre za pogostost in pomembnost stikov, na katere se posameznik lahko zanese, da bo z njimi izboljšal svoje položaj. Socialni kapital temelji na socialnih vezeh. Socialne vezi se snujejo med posamezniki, organizacijami in združbami, ki se medsebojno povezujejo zaradi svojih ali širših kolektivnih koristi. Vitalni vir socialnega kapitala je mreženje (ang. networking). Struktura posameznikove socialne mreže se definira preko norm, ki odsevajo vrednote. Norma splošne vzajemnosti (če nekemu narediš uslugo, v nekem časovnem intervalu pričakuješ povrnitev le te, ki naj bo spontana, brez omejujočega naboja do sočloveka). Prepričanja so rdeča nit povezovanja obdana z formalnimi pravili, ki posledično lahko oblikujejo strukturo socialne mreže. Uporaba socialnega kapitala pomeni posedovanje pravice do uporabe posameznih virov, do katerih bi neka tretja oseba težko prišla. Značilnost socialnega kapitala je kolektivna pravica do koriščenja lastnine, brez ekskluzive v okviru posamezne socialne mreže. Moč oziroma obseg socialnega kapitala merimo s številom povezav med ljudmi ter z močjo teh povezav. Pozitivni učinki, ki jih prinaša socialni kapital so: dostop do informacij, moč in vpliv ter solidarnost.

Zaradi pomembnosti socialnega kapitala, so se začele pojavljati tudi različne spletne storitve, ki omogočajo "vodenje evidence" lastnega socialnega kapitala ter pospešujejo gradnjo socialne mreže. Z vidika verodostojnosti in svetovnega ugleda so profesionalci za svojega sprejeli spletni servis LinkedIn. Trenutno združuje preko 30 milijonov ljudi s celega sveta, delujočih v preko 130 različnih panogah.

Postopek včlanitve je enostaven, hiter in preprost. Ob vpisu v svoj profil vpišete svojo poslovno pot, trenutno delo, znanja in izkušnje (neke vrste mini CV). Na podlagi vpisanih podatkov program skuša najti ljudi, ki jih utegnete poznati. Nato lahko naložite celotno bazo e-poštnih naslovov (iz Outlooka, gmaila, hotmaila, yahoomaila ali nekaterih drugih aplikacij), program pa pošlje povabilo k včlanitvi na vsakega od vpisanih e-poštnih naslovov. Naknadno lahko povabite še kogarkoli, sistem omogoča tudi iskanje ljudi v mreži ter vam predstavi nekaj osnovne statistike. Z dodajanjem povezav si širite krog sorodnih duš in povečujete verjetnost, da boste opaženi pri iskanju, ko bo nekdo želel zaposlovati, ali iskati ljudi za nov posel. Več povezav imate, večja je stopnja zaupanja. Večina ljudi vnese v profil le podatke o trenutni zaposlitvi. Tako si nehote postavijo omejitve! Vpisujte vse, kar ste počeli v preteklosti, vse kar bi utegnili koristiti – prejšnje zaposlitve, izobraževanja, mreže, aktivnosti.

Priporočeno je tudi, da uporabljate povezavo na profil v vašem elektronskem podpisu. Tako na enostaven in hiter način povečate svojo kredibilnost, profesionalnost in se izognete pošiljanju priponk. LinkedIn lahko da vaš profil na voljo iskalnikom in kot servis rangira zelo visoko, zato vas na ta način ljudje lažje najdejo.

V nastavitvah Linkedina morate omogočiti pregled polnega profila (Full View), uredite si svojo povezavo na javni profil v obliki ime_priimek ali imepriimek. Za povečanje vidnosti uporabljate povezave pri komentiranju na blogih in forumih. Ko enkrat pokukate v LinkedInov svet vam zagotavljam, da ga ne boste zapustili nikoli več. Tudi uporabniki s posebnimi potrebami lahko povsem suvereno koristijo dobrine Linkedina. Uporabniški vmesnik je pregledno zasnovan z vsečno grafično zasnovano, ki bo zadostila minimaliste in tudi tiste, ki enosavno ne preživimo brez web 2.0 izgleda. Izbor kategorij je vedno na levi strani, tako so izpolnili enega od bistvenih kriterijev pri gradnji spletnih mest, da nobena podstran ne sme biti skrita globlje od treh klikov. LinkedIn je v zadnjem času postal pravo poslovno orodje. Poleg imenika poslovnih kontaktov in seznama interesnih skupin ponuja tudi funkcionalne module. Integrirani Google Presentation vam omogoča hitro in enostavno objavo vaših strokovnih prezentacij iz raznih konferenc ali seminarjev. Skoraj identično funkcionalnost vam ponuja SlideShare, na kar gre sklepati že iz samega poimenovanja. Mogoče potrebujete hitro odslikavo trga? V ta namen lahko uporabite modul Pools, kjer lahko zelo hitro sestavite anketne vprašalnike ter jih posredujete svojim poslovnim kontaktom, če pa želite narediti obsežnejšo raziskavo, vas bo to stalo minimalno 50\$, kar je prava malenkost glede na ciljno publiko, ki jo je mogoče zaobjeti preko spletnega servisa LinkedIn. Pravi profesionalci nenehno dopolnjujemo svoje znanje preko knjig, video in audio vodnikov. Modul Reading List by Amazon vam ponuja objavo knjig, ki ste jih prebrali oz. jih trenutno berete. Omogočeno vam je pregledovanje knjižne police svojih poslovnih kontaktov iz iste branže. Prav kmalu lahko odkrijete knjige, ki za njihov obstoj sploh niste vedeli ter tako dodatno oplemenitite svoje znanje. Nekateri z izredno bistrim umom si boste zagotovo zastavili vprašanje: "Ali LinkedIn ponuja tudi modul za projektno delo in vsa potrebna orodja?" Z veseljem vam pritrtilno odgovarjam. V pomoč vam bo modul Hoodle Workspaces, kjer imate možnost sodelovanja z vsemi vašimi poslovnimi kontakti. Preko vašega ekskluzivnega foruma lahko vršite brain storimig novih idej, komentirate le-te, dodajate dokumente tipa .doc (tekstovni dokumenti) in .xls (dokument s preglednicami). Na razpolago imate 1 Gb prostora. LinkedIn ponuja še dodatne module, njihovo raziskovanje pa prepuščam vašemu raziskovalnemu duhu. Pa naj še kdo reče, da socialni kapital ne šteje, LinkedIn vam ponuja izjemno priložnost, izkoristite jo, stopite še stopnico višje na svoji profesionalni poti. Ne pozabite, če vas bo kdo poimensko iskal v iskalniku Google, bo vaš LinkedIn profil povsem pri vrhu, po navadi v družbi vašega Facebook profila, zakulise katerega si bomo pogledali v sledečih vrsticah.

Pisalo se je leto 2004, ko je študent Harvarda Mark Zuckerberg v svetovni splet splavil vsečno poimenovano spletno skupnost Facebook. Trenutnih 120 milijonov aktivnih uporabnikov je jasen kazalec daleč največje popularnosti, katere val je pljusnil tudi na sončno stran Alp. Med mlajšo populacijo je Facebook profil nujna, sicer vas bodo kaj hitro označili za zastarele osebe, ki so izgubili stik s sodobnim časom. Golo dejstvo, da se je v zadnjih dveh mesecih število slovenskih uporabnikov iz 50.000 bliskovito povečalo na skoraj 120.000, daje slutiti, kako priljubljena je ta spletna skupnost. Naj dodam, da ne gre zgolj za najstniško obnorelost z novotarijo, Facebook ima izjemno visko faktor povezovalnosti. O samem postopku registracije ne bom izgubljal besed, ker je otročje lahek in ne bi smel povzročati težav nikomur, ki je vsaj osnovno računalniško opismenjen. Profil na Facebooku je priporočljivo opremiti z osnovnimi osebnimi podatki, podatki o izobraževanju in interesnimi področji posameznika. Ne pozabite objaviti svoje slike, tako povečate svojo prepoznavnost in svojem Facebook profilu vdahneta neko pozitivno energijo. Da ne

boste povsem sami in brez idej, kaj sploh početi na Facebooku, vam je na voljo uvoz kontaktov iz vašega priljubljenega poštnega odjemalca. Naj vas ne bo strah vpisati svoje uporabniško ime in geslo, ker boste le tako hitro deležni seznama vseh svojih kontaktov iz adresarja. Pri Facebooku veliko pozornosti posvečajo varnosti tako, da ni bojazni, da bodo ravno vaše podatke izrabili za nelegalne aktivnosti. Dnevno nas mediji obveščajo o raznih nevarnostih, ki prežijo nad uporabnike Facebooka. To je posledica velike popularnosti. V primeru da na svojem profilu zasledite razna neznana povabila, jih raje enostavno zavrnite, kakor pa da se podate v eksperimentiranje. Stvar je podobna kot pri navlaki, ki se vam lahko naseli na računalnik iz svetovnega spleta. Sam uporabljam internet dnevno po več ur in v vseh letih uporabe še nisem imel resnih težav z okužbo računalnika.

Facebook ponuja idealno priložnost za promocijo naše spletne revije Rikoss. S pomočjo Facebooka je mogoče ustvariti interesno skupino, v našem primeru bralci Rikossa in njegovi simpatizerji. Administrator skupine kreira predstavitveno vsebino. Na ta način bi lahko precej pripomogli za dvig prepoznavnosti naše revije. Druga možnost je kreiranje predstavitvene strani v okviru Facebooka, ki je v osnovi kot informacijska tabla in ob enem odskočna deska na domačo stran Rikossa. Kot tretja možnost se ponuja promocija preko povezave <http://www.facebook.com/advertising/>. Kreiranje oglasa poteka hitro in enostavno. V prvem koraku je potrebno vnesti url naslov spletne strani, ki bo predmet oglaševanja. V naslednjem polju se ponudi možnost naslova oglasa, na razpolago je 25 znakov, za vnos vsebine oglasa pa 135 znakov. Za večjo prepoznavnost in privlačnost je oglas smiselno opremiti s sliko. Za velikost ni potrebno skrbeti, saj jo bo sistem samodejno zmanjšal na ustrezno velikost (maksimalna širina objavljene slike je 110 px, maksimalna višina pa 80 px).

V tretjem koraku se določi ciljno skupino. Oglase lahko segmentirate glede na državo, spol, starost in na področje zanimanja. Slednja opcija je še posebej zanimiva, saj se gre lahko tudi v takšne skrajnosti, kot je npr. ta, da izberete samo tiste uporabnike, ki so ljubitelji oddaje Resnična resničnost, ali pa npr. tiste, ki se radi sladkajo s čokolado Lindt. Možnosti in kombinacij je res veliko. Še posebej zanimivo je na zaslonu spremljati podatek o velikosti izbrane ciljne populacije, ki se seveda spreminja glede na izbrane kriterije. Glede na dejstvo, da bo v letu 2009 luč sveta ugledala nova spletna stran Rikossa, bi bilo smiselno vzeti na znanje možnosti, ki jih ponuja spletna skupnost Facebook. Resnost Facebooka je bila v zadnjem času podkrepljena z dodatno storitvijo Facebook Connect. Uporabnikom bo predstavljala način za povezavo svojih uporabniških podatkov z zunanji spletnimi stranmi. Svojo Facebook identiteto nato lahko uporabijo drugot, vključno z objavljenimi fotografijami, imeni, prijatelji, skupinami, dogodki in drugimi podatki. Na Facebookovi strani tako ostaja proces verodostojnosti uporabnika, pri čemer poudarjajo, da je prioriteta njegova varnost.

Kombinacija profesionalnega profila spetnega servisa LinkedIn in prostočasnega Facebook profila vas bo umestila na seznam prepoznavnih. Socialni kapital se vam bo dolgoročno plemenitil, postali boste del velike množice, ki svetovni splet izkorišča kot nek živ prostor, ne le kot vir informacij. Pisec teh vrstic že aktivno živi v svetu Linkedina in Facebooka. Če želite, me lahko dodate v svojo socialno mrežo, skupaj bomo še močnejši in prepoznavnejši.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: Reševanje izbranih datotek, Z eno tipko do funkcije Prilepi

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Reševanje izbranih datotek

Kljub previdnosti se nam je kdaj zgodilo, da smo pomotoma vrgli v koš in tam izbrisali kakšno našo pomembno datoteko in bili potem jezni sami nase, ker smo jo s tem trajno izgubili. Lahko se potolažimo, takšne datoteke niso povsem izgubljene. Datoteke, ki jih izbrišemo iz koša, je še vedno mogoče dobiti nazaj. Še vedno ždiyo nekje na trdem disku, dokler jih ne preprišemo z drugimi datotekami.

Programov, ki omogočajo "obuditev" teoretično izbranih datotek, je kar nekaj, med njimi so npr. brezplačni programi na naslednjih povezavah:

<http://www.winundelete.com/download.asp>

<http://www.officerecovery.com/freeundelete/>

<http://www.softwarepatch.com/software/filerecovery.html>

Odpremo katero od teh povezav in program naložimo na naš trdi disk. Izmed teh je morda najbolj intuitiven prvi (Winundelete).

Kako iščemo in rešujemo izbrisane datoteke? Program za reševanje izbranih datotek, ki smo ga naložili na naš trdi disk, najprej seveda zaženemo. (Nasvet o možnosti hitrega dostopa do programov preko kombinacije tipk je bil objavljen v Rikossu št. 2/2008.) Nato sledimo navodilom (npr. izbor vrste datotek, ki jih naj program išče, izbor diska za skeniranje, določitev mape, kamor se naj pošljejo najdene datoteke ipd.). Program bo pregledal naš trdi disk, poiskal datoteke po našem izboru, ki jih je možno rešiti in jih naložil v izbrano mapo. Izbrisane datoteke bodo tako rešene pred večno pogubo.

Z eno tipko do funkcije Prilepi (Paste)

Za kopiranje in lepljenje mnogi uporabljajo znani kombinaciji tipk Ctrl+C (Kopiraj/Copy) in Ctrl+V (Prilepi/Paste). Verjetno pa mnogi ne vedo, da lahko v wordu namesto dveh tipk za lepljenje (Ctrl+V) uporabljamo samo eno tipko in s tem še bolj poenostavimo opravilo lepljenja. Gre za tipko Ins (na nekaterih tipkovnicah je ta tipka označena kot Insert), ki se nahaja nad tipko Delete. Privzeto je tipka Ins namenjena prepisovanju znakov, vendar se ta tipka v tej njeni funkciji zelo malo uporablja. Veliko pogosteje kot prepisovanje znakov v urejevalniku besedila word opravljamo lepljenje slik, besedila in drugih objektov. Zato je Microsoft v wordu ponudil možnost, da tipki Ins določimo funkcijo lepljenja aktivne vsebine iz odložišča (Clipboarda).

Kako to napravimo? Postopek je naslednji:

- Gremo v meni Orodja > Možnosti (Tools > Options) in izberemo zavihek Urejanje (Edit).
- V podoknu obkljukamo postavko Tipka Ins kot ukaz »Prilepi« (Use the INS Key for »Paste«).
- Izbiro potrdimo s pritiskom na gumb V redu (OK).

Tipka Ins tako nadomesti kombinacijo tipk Ctrl+V in naše lepljenje v wordu bo poenostavljeno.

Moram pa dodati, da je opisana možnost izbire funkcije tipke Ins uporabna le za slabovidne oz. tiste slepe z ostankom vida, ki uporabljajo povečevalnike teksta. Pri Jawsu te možnosti praktično ne morejo uporabljati, ker se ta tipka uporablja za druge namene. Jaws namreč uporablja tipko Ins kot osnovno tipko za takorekoč vse kombinacije hitrih tipk. V tem primeru se ta tipka imenuje Jaws key (ali pa tudi kar Insert). Pri Jawsu sicer obstojata dve tipki Jaws key oz. Insert (ena je na osnovnem delu tipkovnice, druga pa na numeričnem delu) in bi bilo možno nastavitve tako urediti, da bi se v funkciji Jaws key uporabljala le ena od teh dveh tipk (npr. na numeričnem delu tipkovnice), vendar bi bil takšen pristop iz več razlogov neustrezen oz. nepriporočljiv.

Če pa kdo želi funkcijo Prilepi (Paste) izvajati z eno tipko, pa obstaja še ena možnost tudi za uporabnike Jawsa. V urejevalniku bližnjičnih tipk v wordu (Orodja > Po meri > zavihek Možnosti > gumb Tipkovnica) lahko ukazom dodeljene tipke (oz. kombinacije tipk) zamenjamo s katerokoli tipko (oz. kombinacijo tipk), paziti moramo le, da ne uporabimo tipke (oz. kombinacije tipk), ki je že uporabljena za kakšen drug ukaz.

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Slepa ali slabovidna ženska in materinstvo**

Avtorica: *Barbara Krejči Piry*

V štiriletnem mandatu, ki se izteka, sem kot članica Upravnega odbora Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije sprejela zadolžitev za vprašanja in aktivnosti slepih in slabovidnih žensk. To je bilo najbolj naravno, glede na to, da sem v Upravnem odboru edina ženska, ki je hkrati tudi slepa ali slabovidna. V prejšnjem mandatu je za to področje skrbel moški predstavnik Upravnega odbora, ker pač nobene ženske ni bilo v odboru.

Ob prevzemu področja sem si želela tematiko slepih in slabovidnih žensk nekoliko bolj razgibati in s tem najti ustrezne rešitve za probleme, ki jih ni malo, poleg tega pa sem se odločila slepe in slabovidne ženske predstaviti širši javnosti, saj smo v ožji delovni skupini skupaj z Milko, Cenci in Darjo kmalu ugotovile, da smo slepe in slabovidne ženske sicer v življenju zelo aktivne in se trudimo na vse mogoče načine, vendar pa smo vedno nekje v ozadju, za moškimi in o nas se pravzaprav bolj malo ve. Razmišljale smo, na kakšen način bi se lahko predstavile in kmalu smo prišle do ugotovitve, da to lahko naredimo na javnem posvetu, kot smo ga poimenovali. Pri tem nas je podprla ZDSSS in njeno vodstvo, tako da smo že kar takoj, jeseni 2005, pričele pripravljati vse potrebno za prvi javni posvet slepih in slabovidnih žensk.

Prvi javni posvet smo pripravile že koncem marca 2006, ob praznovanju tako imenovanih ženskih praznikov, 8. marca, dneva žena in 25. marca, materinskega dneva. Zastavljene ambicije za prvi posvet niso bile pretirane, preprosto smo se želele predstaviti širši slovenski javnosti in uspelo nam je. Posvet, ki ga je vodila publicistka dr. Manca Košir v Modrem salonu Grand hotela Union, je bil medijsko zelo odmeven. In prav to smo želele, predstaviti se, da se sliši o nas, da bo družba vedela, da smo del nje tudi slepe in slabovidne ženske, ki počnemo in zmoremo marsikaj in se ukvarjamo z marsičem. Eden od sklepov prvega foruma je bil tudi, da se prihodnje leto spet srečamo, ob istem času in na istem kraju pa z drugo vsebino.

In res smo članice stalne delovne skupine v isti zasedbi pripravile koncem marca 2007 drugi javni posvet slepih in slabovidnih žensk Slovenije, tokrat z naslovom Slepa in slabovidna ženska v umetnosti in kulturi. Vse smo pripravile same, predstavile so se naše umetnice in ustvarjalke v kulturi, od slikarke, pesnice, dramske igralka in komedijantke, do klarinetistke in poznavalke ter ljubiteljice umetnosti. Forum je povezovala naša odlična Sonja Pungertnik in odmevi v javnosti so bili tudi tokrat zelo dobri. Kot pozitiven odmev foruma je bila koncem aprila 2007 na sporedu Televizije Slovenija oddaja Polnočni klub, v katerem so se zelo lepo in avtentično predstavile naše umetnice. Seveda smo tudi tokrat sklenile, da se prihodnjega marca spet srečamo in si izberemo novo temo.

Za letošnjo temo smo si soglasno izbrale materinstvo. Malo zato, ker je to zelo aktualna tema, saj se je v zadnjem času, ne le v naši družbi nasploh temveč tudi v naših vrstah, rodilo kar nekaj otrok več, kot v preteklih letih, pa tudi zato, ker je materinstvo nekaj posebnega, je zelo pomembno in najlepše poslanstvo ženske. Rojstvo otroka je največja sreča za vsako mater. Zgleda tako, kot da nima prav nič opraviti z našo slepoto ali slabovidnostjo, kot da gre povsem svojo pot in je notranji naravni klic ženske, ki je invalidnost ne ovira. A vendar jo postavlja v povsem drugačne pogoje in pred hude preizkušnje. Ko tole pišem, so prispevki, ki so jih na posvetu izpred pol leta predstavile naše matere, spet oživel in odzvanjajo v meni. Slišim slepe matere in zgleda, kot da njihova slepota sploh ne obstaja. A žal ni tako. Slepota in slabovidnost sta tu, odlikuje pa našo populacijo velik pogum in zaupanje v

dober izid nosečnosti. Tudi pri zdravih ženskah je možnost težav med nosečnostjo in porodom, možne so tudi prirojene bolezni in okvare otroka. Pri slepih in slabovidnih ženskah je tveganje toliko večje. Marsikatera je zaradi ohranjanja preostalega vida rodila s carskim rezom. Pri otroku pa je možna tudi podedovana okvara vida. Velikokrat se prikrade tudi vprašanje, kako bom sploh zmogla skrbeti za otroka in ga vzgajati, kaj mu bom lahko nudila...

In so se zvrstile naše pogumne predstavnice, s svojimi optimističnimi prispevki ali pa se je z njimi pogovarjala zdaj že kar naša Manca Košir, ki je posvet tudi vodila.

Začela je Sonja iz Ljubljane z imenitno in občutljivo predstavitvijo predsodkov, stereotipov in strahov, ki so še vedno globoko zakoreninjeni v naši družbi, kot slepa mamica pa jih je zaznavala v vseh fazah svoje nosečnosti in materinstva. V svojem prispevku je nakazala tudi nekatere idealne rešitve za družine z invalidnimi starši, ki bi zelo olajšale tudi življenje slepih in slabovidnih mamic. Najbolj dobrodošli bi bili pravica do osebne asistencije ter pravica do podaljšanega dopusta za nego in varstvo otroka ali vsaj možnost dela s skrajšanim delovnim časom s primernim nadomestilom za izgubljeni dohodek. Obe pravici sta bili sprejeti kod pobudi med sklepe posveta.

Sledil je pogovor z Milko iz Postojne, ki je kot žena in mati treh odraslih otrok ter babica dveh vnukov iskreno povedala o lepih in tudi težkih trenutkih svojega življenja, na težave, ki jih ima zaradi svoje slepote, pa gleda s pogumom in optimizmom, seveda ob podpori družine. Izpostavila je tudi možev alkoholizem, ki sta ga skupaj uspela premagati.

Svoja štiri in eno leto stara otroka je na poseben, zanimiv in topel ter ljubeč način opisala Jana iz Štor. Kot slepa mamica je jasno povedala tudi o prednostih in slabostih, ki jih kot mamica občuti zaradi svoje slepote v vsakodnevem življenju. Otroka sta njen navdih in velika sreča, veliko zmore sama, k sreči pa ima tudi pomoč v partnerju in starših. Otrokoma se veliko posveča in jima bere ali pripoveduje pravljice ter se z njima igra. V prostem času ustvarja iz gline ali fimo mase in piše pravljice.

Za tem je Katrin iz Ljubljane, ki jo je kot mlado raziskovalko na podiplomskem študiju kemijske tehnologije bolezen priklenila na invalidski voziček, istočasno pa je še oslepela, predstavila svojo življenjsko zgodbo, ki je, tako kot že vse omenjene, nekaj posebnega, polna moči in neustrašne volje. Pa hkrati tudi polna notranjega miru. Na pot materinstva se je podala že kot invalidna, vse težave je uspešno premagala, Kevin pa je star že osem let. Zaveda se, da je Kevin v dobrem in v slabem zaznamovan z njeno invalidnostjo in je izpostavila problem obremenjenosti otrok s hendikepom svojih staršev. Iz lastne izkušnje ve, da ni dobro otrokom nalagati prevelike odgovornosti pri premagovanju ovir, ki jih prinaša hendikep staršev.

V pogovoru z voditeljico sta se predstavili mladi slabovidni mami Ana iz Brežic, mamica trimesečnega Benjamina in Brigita iz Ljubljane, mamica enoletnega Mateja. Ana je opisala svoje intimne dileme pri odločanju za otroka. Začetne negotovosti po rojstvu pri skrbi za dojenčka, je s pomočjo moža in bližnjih že premagala, izrazila pa je tudi resno potrebo po podaljšanju očetovskega dopusta v primeru invalidnosti matere s štirinajstih dni na vsaj pol leta. Brigita nam je povedala, kaj pomeni biti slabovidna mamica. Poleg kar nekaj težav in zaprek, na katere je naletela (težave pri mobilnosti, zaznavanju, nakupovanju, skrbi za otroka...), je mnenja, da lahko pomeni njena slabovidnost za otroka tudi kaj dobrega. Njena slabovidnost jo namreč ves čas uči biti srečna in zadovoljna s tem, kar ima in te umetnosti želi naučiti tudi svojega fantka. Prepričana je, da so otroci invalidov, ki bolj ali manj delijo njihovo usodo, pogosto bolj čustveno in socialno zreli. So pridni, topli in izjemno empatični otroci, kot dobro seme v tem materialistično naravnem svetu. Izrazila je tudi potrebo po

rednih javnih medkrajevnih prevozih (vlak, avtobusi) in pa željo, da bi bila javna prevozna sredstva (avtobusi in taksiji) opremljena tudi s sedeži za dojenčke in otroke. Njeni pobudi sta bili sprejeti v sklepih posveta.

Da so otroci slepih mater ne le nekaj posebnega ampak res dobri, empatični in topli ljudje, je potrdil sin slepe matere Rasto iz Ljubljane, ki se je predstavil skupaj s svojo skoraj petinosemdesetletno materjo Jelko, ki je povedala svojo pesem z naslovom PIŠEM SINU PISMO. Povedal je še, da je bilo življenje s slepo materjo - njene slepote se je zavedel tekom odraščanja, nekako v puberteti - res posebno in vesel je, da je bilo tako. Biti otrok slepe matere pomeni zanj privilegij, saj je prepričan, da mu je prav zato življenje skozi stalne in bogate stike s slepimi in slabovidnimi nudilo veliko več, kot če bi živel le med videčimi.

Diplomirana medicinska sestra Brigita in diplomirana medicinska sestra – babica Gordana iz Šole za starše na Ginekološki kliniki v Ljubljani pa sta za konec predstavili še zgodovino in aktivnosti Šole za starše. Poudarili sta posebne izkušnje, ki jih imata s slepimi in slabovidnimi nosečnicami, do katerih pristopajo individualno. Začetek in konec posveta so s pesmijo popestrili pevci in pevke mešanega pevskega zbora MAVRICA iz MDSS Novo mesto.

Posvet v celoti je bil izjemna predstavitev materinstva slepih in slabovidnih žensk, različne starosti in iz raznih krajev Slovenije. Seveda so udeleženske na posvetu izrazile različne težave, dileme in dvome, ki jih imajo kot matere zaradi svoje slepote ali slabovidnosti. Vendar je kot rdeča nit posveta o materinstvu prevladala predvsem sreča, ljubezen, zaupanje in pozitivna naravnost. Kot je povzela ena od udeleženk posveta, je bistvo očem skrito, skriva se globoko v nas, v naših srcih, imenuje pa se ljubezen. Želeli bi si le to, da bi se posveta udeležili in nam prisluhnili predstavniki pristojnih državnih organov (Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Urada za enake možnosti). Na ta način bi sprejete sklepe lažje uresničevali. Sicer pa je bil posvet medijsko zelo odmeven in vesela sem, da smo javnosti na ta način lahko pokazali delček življenja slepih in slabovidnih mater.

Za prihodnje leto pa že pripravljamo nov posvet slepih in slabovidnih žensk, ki bo 25. marca 2009 v Modrem salonu Grand hotela Union. Predstavile se bodo slepe in slabovidne ženske, ki so uspele na poklicnem področju, v poslu oziroma v poslovnem svetu, kar sploh ni enostavno. Že zdaj vas vabim, pridite, ne bo vam žal.

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: **ASH QuickLook Zoom, Brajev zaslon BrailleConnect 40, MS z brezplačnim protivirusnim programom, Brezžično napajanje prenosnih naprav** Avtor: *Robert Hrovat Merič*

ASH QuickLook Zoom

Pripomoček QuickLook Zoom, podjetja ASH, je elektronsko povečevalo in je podobno povečevaloma Lucky in Pocket Viewer. Od omenjenih se razlikuje po velikem LCD zaslonu (10.92 cm), ima pa še možnost zamrznitve slike ter več različnih barvnih shem (belo besedilo na črni podlagi, rumeno na črni, črno na rumeni, ...). QuickLook Zoom omogoča povečavo od 3-krat pa vse do 18-krat v devetih korakih. Povečalo dela zanimivo tudi to, da je trajanje baterije od 4 do 7 ur, polni pa se le 3 ure. Omogoča vklop in izklop osvetlitve, kar nam pride prav pri branju s svetlečih površin. Za Slovenijo pripomoček uvaža podjetje OPTICUM. Zanj je potrebno odšteti med 750 in 800 EUR.

Brajev zaslon Humanware BrailleConnect 40

Braille Connect 40 je 40 celični brajev zaslon. Vsako celico pa sestavlja 8 pik. Je izjemno lahka (600 gramov) in majhna (310x86x18 mm). Primerna je za osebne in prenosne računalnike ter tudi mobilne naprave.

Zaslon omogoča priklop na dva načina in sicer preko vodila USB ter preko Bluetooth povezave, kar nam omogoča, da lahko vrstico uporabljamo tudi z mobilnim telefonom ali dlančnikom. Podprta je s programom TALKS ter z računalniškim programom Jaws ali Virgo. S pomočjo tipk na vrstici jo lahko uporabljamo tako kot brajev pisalni stroj, kar pomeni, da se lahko izognemo uporabi tipkovnice. Vrstica obstaja tudi v manjših izvedbah, in sicer 12, 24 in 32 celic.

Zastopnik brajeve vrstice je podjetje DIOPTA, cena za ta model pa je 5.170 EUR. Za dodatne informacije pišite na e-naslov robert@mdsslj.si

Microsoftov brezplačni protivirusni program

Tudi v svetu računalništva se včasih dogajajo čudeži. Podjetje Microsoft je namreč najavilo, da bo kmalu ponudilo v prenos povsem brezplačno protivirusno rešitev, ki nastaja pod razvojno oznako Morro. Novost bo nastala na osnovi plačljive celostne varnostne rešitve OneCare, ki vključuje protivirusno zaščito, požarni zid in programska orodja za odstranjevanje računalniške nesnage. Brezplačna protivirusna rešitev bo na voljo vsem uporabnikom, ki imajo na svojih računalniških sistemih nameščen operacijski sistem Windows XP, Vista ali WIN 7. Programska oprema naj ne bi kršila protimonopolne zakonodaje, saj ne bo del operacijskih sistemov Windows, ampak bo na voljo kot dodatek za brezplačen prenos. Pri tem ostaja le še vprašanje, ali bo Microsoftova brezplačna protivirusna rešitev tudi dovolj učinkovita.

Vir: Računalniške novice

Brezžično napajanje prenosnih naprav

Prenosne naprave uporabljamo že tako rekoč na vsakem koraku. Vsaki napravi žal ustreza svoj polnilec, kar nam pogosto povzroča veliko preglavic. Da bi se izognili zamudnemu iskanju pravega polnilca, so inženirji iz Silikonske doline pripravili inovativno platformo Mojo, ki omogoča brezžično napajanje in polnjenje številnih prenosnih naprav. Prenos energije po zraku omogoča elektromagnetna radiacijska tehnologija Near Field Power (elektromagnetno valovanje), ki jo človeštvo raziskuje že dobri dve stoletji. Platforma Mojo je pisana na kožo polnjenju do moči štirih vatov, kar zadostuje za polnjenje številnih manjših prenosnih naprav, kot so mobilni telefoni, dlančniki, prenosni predvajalniki večpredstavnostnih vsebin in podobno. Izkoristek naprave znaša dobrih sedemdeset odstotkov. Brezžično polnjenje elektronskih naprav bomo kmalu lahko preizkusili tudi sami, saj naj bi podjetje Mojo Mobility napravo ponudilo v prodajo do konca leta.

Vir: Računalniške novice

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo ali je ne bi želeli več dobivati, vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2008, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)